

Aiva Stūrmane

Latvijas Nacionālā bibliotēka

Aiva.Sturmane@lnb.lv**Elita Eglīte**

Latvijas Nacionālā bibliotēka

Elita.Eglite@lnb.lv

Sadarbības iespējas autoritatīvo datu izmantošanā

Kopsavilkums. Autoritatīvā kontrole dokumentu apstrādē nodrošina vienotu identificējošu pazīmju un pieejas punktu lietojumu, nodrošina starptautisku datu savienojamību, kā arī samazina darba apjomu un izmaksas, novēršot darba procesu dublēšanos.

Autoritatīvās DB nodrošina pilnīgas un precīzas informācijas izguvi dažādās informacionālās vidēs un informācijas izguves sistēmās.

Sadarbība autoritatīvo datu izmantošanā dažādās informacionālās vidēs un informācijas izguves sistēmās noris neatkarīgi no informācijas resursa veida (iespiestie tekstuālie, kartogrāfiskie, nošu un elektroniskie (Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka "Letonica") resursi, skaņu ieraksti) un *bibliogrāfisko datu apstrādes veida* (monogrāfiskais, analītiskais un speciālo kolekciju bibliogrāfiskais apraksts). Sadarbība autoritatīvo datu izmantošanā notiek dažādās informācijas izguves sistēmās un institūcijās: Latvijas Valsts nozīmes kopkatalogā, Latvijas reģionālajos bibliotēku kopkatalogos, vienas vai vairāku valstu atsevišķās bibliotēkās un dažādās atmiņas institūcijās.

AUTORITATĪVIE IERAKSTI KĀ SADARBĪBAS INSTRUMENTS INFORMACIONĀLAJĀ TELPĀ

Laikā, kad strauji palielinās informācijas apjoms, ātrām un uzticamām meklēšanas un izguves metodēm ir izšķiroša nozīme. Priekšnosacījums šādu metožu radīšanai ir sadarbība. Aizvien biežāk informācijas zinātnē lieto vārdu „sadarbspēja”, ar to saprotot informācijas sistēmu spēju savstarpēji apmainīties ar datiem.

Lai šāda apmaiņa varētu notikt, jārealizē uz vienotiem principiem balstīta datu apstrāde un jānodrošina to kvalitāte. Informācijas apstrādes kvalitāte ir nozīmīgs nosacījums pilnīgas un precīzas informācijas izguvei.

Informācijas apstrāde bibliotēkām vienmēr ir bijis darbietilpīgs process. Tās kvalitāte gan kartīšu, gan elektroniskajos katalogos ir atkarīga no unificētu apzīmējumu uzturēšanas precizitātes informācijas piekļuvei nozīmīgām entītijām¹ (persona, institūcija, priekšmets u.c.). Elektroniskajos katalogos unificētos apzīmējumus uztur ar autoritatīvo ierakstu palīdzību, kas apvienoti autoritatīvās datubāzēs (DB).

Ar autoritatīvajām DB sākas jauns laikmets bibliogrāfiskās informācijas kvalitātes nodrošināšanā. Autoritatīvās DB automātiski kontrolē unificēto apzīmējumu lietošanu bibliogrāfiskajos ierakstos bibliogrāfiskajās DB. Tās būtiski samazina katalogizētāju darbu un kā kontrolētas vārdnīcas palielina informācijas izguves pilnīgumu un precizitāti.

Mūsdienās, kad strauji attīstās informācijas tehnoloģijas un mainās informacionālā vide, mainās arī autoritatīvo ierakstu filozofija un darbības lauks. Saglabājot tradicionālo bibliotēku katalogu bibliogrāfisko ierakstu kontroles funkciju, autoritatīvie ieraksti kļūst par sadarbības instrumentu informācijas apmaiņai starp dažādām institūcijām, dažādās informacionālās vidēs un informācijas izguves sistēmās.

Radošās industrijas politikas sekmīgas īstenošanas pamatā ir starpinstitutionāla sadarbība. Muzejiem, bibliotēkām un arhīviem ir kopīga misija - savas tautas kolektīvās atmiņas saglabāšana, tādēļ, neraugoties uz specifiskām īpatnībām informācijas uzkrāšanā un izmantošanā, tās kopā veido vienu – atmiņas institūciju informācijas sistēmu. Kā liecina pasaules pieredze, tās kā vienas sistēmas sastāvdaļas var sekmīgi sadarboties un veidot sadarbībspējīgus informācijas telpas modeļus – ontoloģijas. Ar ontoloģijas jēdzienu datorzinātnē saprot pasaules modeli, kuru reprezentē strukturēta jēdzienu sistēma. Lai intelektuāli organizētu un unificētu šāda modeļa reāliju attēlojumu, gan pasaulē, gan Latvijā izmanto bibliotēku autoritatīvās DB, kuru sekmīga tālāka attīstība un modifikācija lielā mērā atkarīga no iesaistīto institūciju sadarbības.

Pieaugot informācijas apjomam, atrast nepieciešamo informāciju globālajā tīmeklī ar pašreizējām metodēm kļūst aizvien sarežģītāk. Zinātnieki visā pasaulē strādā pie tādu tehnoloģiju radīšanas, kas spētu saprast dabiskās valodas vārdu vai to aizvietotāju (piemēram, bibliogrāfisko ierakstu) jēgu un izgūt informāciju pēc tās jēdzieniskā, jeb semantiskā satura. Arī Latvijā izstrādā projektus latviešu valodas semantiskā tīmekļa attīstīšanai.

Pēdējos gados starptautiskajā presē publicēti raksti par bibliotēku un semantiskā tīmekļa veidotāju sadarbību. Bibliotekārās informācijas datiem autoritatīvo ierakstu formā ir liela informatīva vērtība un „pārtulkotiem” tīmekļa tehnoloģijām saprotamā valodā tiem tiek prognozēta ievērojama loma semantiskā tīmekļa infrastruktūras attīstībā.² Ir uzsākts darbs

¹ Entīcija - reāls vai abstrakts objekts, kas nodrošina piekļuvi lietotāju interesējošai informācijai, kas izteikta bibliogrāfisko datu veidā.

² Tillett, Barbara B., Harper, Corey A. Library of Congress controlled vocabularies, the Virtual International Authority File, and their application to the Semantic Web. WORLD LIBRARY AND INFORMATION CONGRESS: 73RD IFLA GENERAL CONFERENCE AND COUNCIL 19-23 August 2007, Durban, South Africa [tiešsaiste]. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: http://www.ifla.org/IV/ifla73/papers/147-Tillet_Harper-en.pdf.

pie ASV Kongresa bibliotēkas kontrolēto vārdnīcu, t.sk. Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta tuvināšanas semantiskā tīmekļa standartam „Tīmekļa ontoloģiju valoda” (OWL) un Simple Knowledge Organization System (SKOS). Tādēļ ir iemesls domāt, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) priekšmetu autoritatīvie ieraksti, kuri veidoti, adaptējot Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstu, nākotnē varētu būt izmantojami Latvijas semantiskā tīmekļa izveidē. Tā kā autoritatīvie ieraksti latviešu valodā satur oriģinālos Kongresa bibliotēkas priekšmetus kā piekļuves punktus, tie varētu kalpot daudzvalodu tīmekļa attīstībā.

Autoritatīvo ierakstu veidošana autoritatīvajās DB ir laika un resursietilpīgs process, tādēļ parasti vienas valsts ietvaros tās veido centralizēti vai kooperēti vienā vai vairākās institūcijās. Tā, piemēram, Zviedrijā, Spānijā, Čehijā un Lietuvā autoritatīvās DB veido centralizēti un par to veidošanu ir atbildīgas nacionālās bibliotēkas. Čehijas un Lietuvas nacionālās bibliotēkas kooperējas ar citām savas valsts bibliotēkām. Parasti autoritatīvās DB izmanto bez maksas visas valsts ieinteresētās institūcijas, bet ir arī valstis, kurās to izmantošana ir par maksu. Piemēram, Lietuvā Nacionālās bibliotēkas veidotos autoritatīvos ierakstus pērk akadēmisko bibliotēku tīklā iesaistītas bibliotēkas.

Lai samazinātu darba apjomu nacionālo autoritatīvo DB veidošanā, pasaulē tiek realizēti dažādi starptautiskas sadarbības projekti. Tā, piemēram, pasaules vadošās katalogizētāj institūcijas (ASV Kongresa bibliotēka (The Library of Congress (LC)), Vācu bibliotēka (Die Deutsche Nationalbibliothek), Francijas Nacionālā bibliotēka (Bibliothèque nationale de France) un tiešsaistes datorizētais bibliotēku centrs (Online Computer Library Center (OCLC)) strādā pie Virtuālas starptautiskās autoritatīvās datubāzes (The Virtual International Authority File (VIAF)) izveides. Tuvojas noslēgumam darbs pie nacionālo bibliotēku kopējās personvārdu autoritatīvās datnes. Nākotnē paredzēts veidot nacionālo bibliotēku un citu institūciju globāla mēroga autoritatīvo DB, kas ietvertu arī institūciju, konferenču un vietu nosaukumus.

Šobrīd tiek atzīts, ka starptautiska autoritatīvā ieraksta izveide un uzturēšana vienai entītijai ir pārlietu darbietilpīga. Tomēr darbs starptautiskās autoritatīvo ierakstu sistēmas virzienā, vismaz bibliotēkās, ir jāturpina. Tas nepieciešams ne tikai līdzekļu ietaupīšanai, bet arī tādēļ, ka šāda sistēma var kļūt par vienu no stūrakmeņiem nākotnes informācijas sistēmas, piemēram, Semantiskā tīmekļa, celtniecībā.³

Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un institūciju federācija (IFLA) turpina atbalstīt dažādu modeļu izstrādāšanu, kas sekmē autoritatīvās informācijas koplietošanu globālā vidē un organizē reglamentējošu dokumentu izstrādi, kas nosaka starptautiskai koplietošanai atbilstošas prasības autoritatīvajiem ierakstiem. Bibliotēku autoritatīvo datņu sasaiste ar katalogizēšanas noteikumiem realizējās IFLA projektā „Ziņojums par starptautiskajiem

³ Cristán, A.L. Virtual International Authority File, Update 2008. SCATNews : Newsletter of the Standing Committee of the IFLA Cataloguing Section [tiešsaiste]. Nr. 30, 2008, dec. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.ifla.org/VII/s13/scatn/SCATNews30.pdf>.

katalogizācijas principiem” (Statement of International Cataloguing Principles), kas pavēra ceļu jaunajiem katalogizācijas noteikumiem „Resursu apraksts un piekļuve” (RDA: Resource Description and Access). RDA ietver arī autoritatīvās kontroles, jeb piekļuves punktu pārvaldīšanu. Noteikumiem, kas reglamentē autoritatīvo ierakstu struktūru un identificējošos elementus, ir liela nozīme katalogizācijas procesa unificēšanā pasaulē.

Dažādu valstu autoritatīvo ierakstu vienveidošanas principu izstrāde bibliotekārajā sabiedrībā ir aktuāla kopš pagājušā gadsimta septiņdesmitajiem gadiem. Toreiz autoritatīvo ierakstu unifikācija bija nepieciešama, lai nodrošinātu ātru autoritatīvo datu izguvi un apmaiņu. Tagad esam nonākuši situācijā, kad starptautisku piekļuvi autoritatīvajiem datiem nodrošina globālais tīmeklis. Un kas zina, kas būs nākotnē?

Unificētai entītiņu identificēšanai var izmantot klasteru metodi. Šādu metodi lieto Getija apvienotajā mākslinieku vārdu sarakstā (Getty Union List of Artists Names) un Eiropas zinātnisko bibliotēku konsorcijs CERL tezurā (Consortium of European Research Librarians' CERL Thesaurus). Ar jaunas paaudzes meklējumprogrammu, tādu kā Verity un Endeca, kas nodrošina atslēgvārdu meklēšanu, līdzīgi kā meklēšanas sistēmā „Google”, iespējams izgūt potenciāli jebkuru autoritatīvo ierakstu, piedāvājot lietotājam klasteri ar atšķirīgajām entītiņas nosaukuma formām kā potenciālu tālākas meklēšanas ceļu.

Izmantojot klasteru metodi nav nepieciešama ne īpaša precizitāte, ne vienas entītiņas visu autoritatīvo ierakstu saskaņošana, bet tikai mūsdienu tehnoloģiju izmantošana, kas parāda lietotājam visu ar viņa vaicājumu cieši saistīto entītiņu eksistenci vai saites starp tām. Šāda metode varētu tikt izmantota arī VIAF. VIAF dalībinstīcijas turpina veidot un uzturēt savas starptautiskās autoritatīvās sistēmas likumbām atbilstošas autoritatīvās datnes, bet centrālā sistēma „sapro” atšķirīgos ierakstus un veido starp tiem saites.⁴

Starptautisko sadarbību jau šobrīd ir uzsākušas atsevišķas Latvijas bibliotēkas. Tā, piemēram, LNB ir iesaistījusies Eiropas digitālās bibliotēkas (TEL) projektos TEL-ME-MOR (2005-2007) un TEL plus (2007-2009). Projekta ietvaros izveidots meklēšanas rīks, ar kuru var vienuviet pārlūkot gan bibliogrāfiskos datus, gan digitālās kolekcijas, ko veidojušas 48 Eiropas nacionālās bibliotēkas. LNB piedalās arī Europeana projektā EDLnet (2007-2009), kas veido tematiskās sadarbības tīklu ar mērķi padarīt pieejamu ne tikai bibliotēku, bet arī arhīvu un muzeju glabāto kultūras mantojumu, nodrošinot daudzvalodu meklēšanu un izguvi, tādējādi uzlabojot piekļuvi visu atmiņas instītiņas krājumiem. LNB ir dalībniece arī projektā Europeana Local (2008-2011), kas, organizējot labas prakses sadarbības tīklu starp reģionālajiem muzejiem, arhīviem un bibliotēkām Eiropā, veido Europeana portāla digitālo saturu. LNB tajā piedalās kā valsts koordinators ar projektu “Zudusī Latvija”. Šo digitālo kolekciju veido aptuveni 100 Latvijas atmiņas instītiņas. Tas ir viens no pirmajiem šāda mēroga sadarbības projektiem Latvijas bibliotēkās, arhīvos un muzejos.

⁴ Tillett, Barbara B. A Review of the Feasibility of an International Standard Authority Data Number (ISADN) [tiešsaiste]. Prepared for the IFLA Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records. 2008. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.ifla.org/VII/d4/franar-numbering-paper.pdf>

Prognozējams, ka nākotnē arvien vairāk Latvijas bibliotēku iesaistīsies starptautiskajā sadarbībā, tāpēc jau pašlaik ir svarīgi ievērot vienotus autoritatīvo un bibliogrāfisko ierakstu izveides principus, kas ļautu nodrošināt ērtāku datu apmaiņu un vienotu meklēšanu.

AUTORITATĪVĀS KONTROLES ORGANIZĀCIJA

Autoritatīvās kontroles pamatmērķis ir nodrošināt vienotas leksiskas vienības (vārda, vārdkopas) formas lietojumu personām, ģeogrāfiskiem nosaukumiem, institūcijām, pasākumiem, kā arī dažādiem realitātes objektiem un procesiem. Valodas vārdi kalpo vai nu resursa kā fiziska objekta identificējošas pazīmes (piemēram, autors, institucionālais autors u.c.), vai arī - resursa kā intelektuāla objekta identificējošas pazīmes (piemēram, priekšmets, kas attēlo informāciju un zināšanas, kas aprakstītas resursā). Šīs pazīmes tiek izmantotas resursa apstrādes procesā, un tās kalpo par piekļuves punktiem informācijas atlasēs un meklēšanas procesā. Autoritatīvā kontrole palīdz nodrošināt arī līdzīgas nozīmes vārdu (jēdzienu) sasaisti, kas ir īpaši būtiski tematiskās meklēšanas gadījumos, kad bieži vien nav precīzi zināms piemērotākais vārds interesējošā avota atrašanai. Autoritatīvās kontroles nepieciešamība ir saistīta arī ar resursu daudzvalodību e-katalogos.⁵

Bibliogrāfiskā ieraksta elementus, kas tiek pakļauti autoritatīvajai kontrolei, nosaka katrā valstī pieņemtie katalogizācijas noteikumi.

Autoritatīvās kontroles īstenošanai nepieciešamas autoritatīvās DB. Tās automātiski kontrolē vienotu (autoritatīvu) aprakstgalvu⁶ lietošanu bibliogrāfiskajos ierakstos bibliogrāfiskajās datubāzēs un piedāvā kataloga lietotājiem dažādu piekļuves punktu (autoru, priekšmetu u.c.) autoritatīvu terminu kopu bibliogrāfiskās informācijas meklēšanai.

Pasaules bibliotekārajā praksē tiek veidotas šādas e-katalogu autoritatīvās loģiskās DB: individuālo autoru vai personu, institucionālo autoru, pasākumu nosaukumu, unificēto nosaukumu,⁷ tai skaitā arī sēriju nosaukumu, priekšmetu (arī ģeogrāfisko nosaukumu), kā arī klasifikācijas indeksu autoritatīvās DB. Šīs DB tiek veidotas, pamatojoties uz katrā valstī pieņemtajiem katalogizācijas vai priekšmetošanas noteikumiem.

Bibliotēku autoritatīvās DB veido autoritatīvie ieraksti, kas satur autoritatīvas jeb unificētas, reglamentētas aprakstgalvas, vispārīgās norādes (skatīt) un saistes norādes (skatīt arī), kā arī informatīvas un katalogizētāja piezīmes. Autoritatīvais ieraksts sniedz pilnu informāciju par autoritatīvo aprakstgalvu. Norādes tajā kalpo, lai lietotāju virzītu vai nu no atšķirīgas aprakstgalvas vai radniecīgas aprakstgalvas uz atbilstošo autoritatīvo aprakstgalvu(ām).

⁵ Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma Latvijas bibliotēkām [tiešsaiste] : koncepcija. Rīga, 2005 [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/koncepcija-autoritativie-06022006.pdf>

⁶ Aprakstgalva - Pirmais piekļuves punkts aprakstam informācijas izguves sistēmā, piemēram, priekšmets, personvārds, institūcijas nosaukums u.tml.

⁷ Unificētais nosaukums- Īpašais nosaukums darba identificēšanai katalogizācijas nolūkā.

Bibliotēku autoritatīvos ierakstus nosacīti var iedalīt divās lielās grupās, kas savstarpēji ir ļoti cieši saistītas - personvārdu/ nosaukumu autoritatīvie ieraksti, kurus galvenokārt lieto resursu bibliogrāfiskajā aprakstīšanā, un priekšmetu un klasifikācijas indeksu autoritatīvie ieraksti, kas attēlo resursu saturu. Personvārdu/ nosaukumu autoritatīvie ieraksti ir: individuālo autoru vai personu, institucionālo autoru jeb institūciju (arī pasākumu) nosaukumu un unificēto nosaukumu autoritatīvie ieraksti.

Priekšmetu autoritatīvo ierakstu izveidei izmanto to priekšmetu valodu, kura ir avots priekšmeta aprakstgalvu izveidei. Priekšmeta autoritatīvos ierakstus veido galvenokārt tematiskiem priekšmetiem un ģeogrāfiskiem nosaukumiem.

Autoritatīvos ierakstus izmanto gan resursu apstrādē - bibliogrāfisko ierakstu izveidei e-katalogā un citās DB, gan informācijas meklēšanā dažādās informācijas izguves sistēmās.

Resursu / informācijas apstrādē autoritatīvie ieraksti nodrošina autoritatīvo kontroli e-katalogos, t.i., vienas un tās pašas personas, institūcijas, priekšmeta, klasifikācijas indeksa u.tml. aprakstgalvas vienveidīgu lietošanu e-kataloga bibliogrāfiskajos ierakstos. Priekšmetu autoritatīvie ieraksti piedāvā arī iespēju katalogizētājiem izvēlēties atbilstošāko priekšmeta aprakstgalvu no semantiski saistītu aprakstgalvu (terminu) grupas.

Autoritatīvajā datubāzē izveidotais autoritatīvais ieraksts būtiski samazina veicamo darba apjomu katalogizētājiem, nodrošinot iespēju iekopēt autoritatīvo aprakstgalvu bibliogrāfiskās DB katrā bibliogrāfiskajā ierakstā, kur šī aprakstgalva ir nepieciešama.

Informācijas meklēšanas un izguves procesā autoritatīvie ieraksti bibliotēku e-katalogos palīdz lietotājam atrast visu sev vajadzīgo informāciju, meklējot ar dažādi formulētiem personvārdiem, institūciju un pasākumu nosaukumiem, unificētajiem nosaukumiem un priekšmetiem. Autoritatīvie ieraksti nodrošina arī pārlūkmeklēšanu, piedāvājot informācijas meklētājam līdzīgas nozīmes (plašākus, šaurākus, asociatīvus u.c.) terminus (piekļuves punktus) un tā veicinot informācijas avota atrašanu.

VIENOTA AUTORITATĪVO IERAKSTU IZVEIDES SISTĒMA

2005.gadā projekta „Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma” ietvaros tika izstrādāta koncepcija „VIENOTA AUTORITATĪVO IERAKSTU IZVEIDES SISTĒMA LATVIJAS BIBLIOTĒKĀM”. Koncepcija raksturo autoritatīvo datu nozīmi resursu bibliogrāfiskajā apstrādē un meklēšanā bibliotēku e-katalogos, kopkatalogos un portālos, apraksta autoritatīvo datu veidus un to izveidi atbilstoši MARC 21⁸ formātam, un, pamatojoties uz situācijas analīzi Latvijā, piedāvā divus darbības scenārijus vienotai autoritatīvo ierakstu izveides sistēmai Latvijas bibliotēkām. Koncepcija paredz, ka vienotas autoritatīvo ierakstu sistēmas izveide ir pakāpenisks process, kas realizējams vairākos posmos un secināja, ka šāda sistēma ir nepieciešama, lai realizētu projektus „Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma (VVBIS) un Valsts vienotais bibliotēku portāls (VVBP). Tajos uzsvērts, ka viens no nosacījumiem informācijas pieejamībai ir bibliogrāfiskās informācijas kvalitāte, kuru bibliotēku e-katalogos nodrošina ar autoritatīvās kontroles palīdzību. VVBP koncepcija paredz, ka portāls kā Latvijas

⁸ MARC 21-Machine Readable Cataloguing Format 21-Mašīnlasāmās katalogizācija formāts

bibliotēku virtuālais e-kopkatalogs būs vienota piekļuves vide bibliotēku katalogiem, virtuālajām galerijām u.c. resursiem, ļaujot pieslēgties un veikt vienlaicīgi meklēšanu daudzos elektroniskajos katalogos un nodrošinot bibliogrāfiskās informācijas meklēšanu.⁹ Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma ir pamats, lai nodrošinātu bibliogrāfiskās informācijas meklēšanas un izguves pilnīgumu un precizitāti gan bibliotēku e-katalogos, gan kopkatalogos un portālā.

Koncepcijas darba grupa piedāvāja divus scenārijus Vienotai autoritatīvo ierakstu izveides sistēmai, par optimālāko uzskatot A scenāriju, kas paredz, ka visas Latvijas bibliotēkas izmanto vienu nacionālu personvārdu / nosaukumu un priekšmetu autoritatīvo DB, bet nozaru bibliotēkas savu krājumu attēlošanai var izmantot pasaulē atzītas un adaptētas nozaru priekšmetu valodu autoritatīvās DB.¹⁰

Šo scenāriju nevarēja realizēt bibliotēkās, kurās tika izmantota bibliotēku informācijas sistēma (BIS) ALISE, jo sistēma neatbalstīja autoritatīvo ierakstu veidošanu.

Salīdzinot ar 2005. gadu, kad, izstrādājot koncepciju, tika veikta esošās situācijas analīze, notikušas ievērojamas pārmaiņas.

Jaunā BIS ALISE 4.0 versija nodrošina autoritatīvo datu kontroli. Šo BIS izmanto arī bibliotēkās, kurās agrāk lietoja LIIS (Latvijas izglītības informatizācijas sistēmas apakšsistēma "Bibliotēka"). Līdz ar pāreju uz šo versiju 2008. gadā arī publiskās bibliotēkas, kas strādā BIS ALISE, ir uzsākušas veidot autoritatīvos ierakstus, tādējādi īstenojot koncepcijā piedāvāto B scenāriju, kas paredz, ka Latvijas bibliotēkas izmanto nacionālo LNB personvārdu / nosaukumu un priekšmetu autoritatīvo DB, nozaru bibliotēkas var izmantot pasaulē atzītas un adaptētas nozaru priekšmetu autoritatīvās DB, un katra bibliotēka atbilstoši DB specifikai var veidot arī savas lokālas personvārdu / nosaukumu un priekšmetu autoritatīvās DB.¹¹

Atbilstoši koncepcijai ir iztulkota un pieejama liela daļa metodiskās un normatīvās literatūras. (MARC 21 formāts autoritatīvajiem ierakstiem, 2009; Vadlīnijas autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm, 2006; Priekšmetu autoritatīvie ieraksti un norāžu ieraksti: vadlīnijas, 2007; Priekšmetošanas rokasgrāmata: Priekšmetu saraksts, 2009; Brīvi pievienojamās apakšiedaļas : Alfabētiskais rādītājs (atjaunināts 2008)).

LNB veidotā nacionālā autoritatīvā DB ir pieejama Valsts nozīmes bibliotēku kopkatalogā un BIS ALISE. Pateicoties Bila un Melindas Geitsu fonda līdzdalībai Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas projekta jeb Gaismas tīkla realizēšanā, pašlaik visās Latvijas publiskajās bibliotēkās pieejams internets.

⁹ Valsts vienotā bibliotēku portāla sistēmas darbības koncepcija [tiešsaiste] : Versija 1.05f. Rīga, 2004 [skatīts 2009.g. 31. martā].
Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/VVBPkoncepcija.pdf>.

¹⁰ Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma Latvijas bibliotēkām [tiešsaiste] : koncepcija. Rīga, 2005 [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/koncepcija-autoritativie-06022006.pdf>.

¹¹ Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma Latvijas bibliotēkām [tiešsaiste] : koncepcija. Rīga, 2005 [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/koncepcija-autoritativie-06022006.pdf>.

LNB NACIONĀLĀ AUTORITĀTĪVĀ DATUBĀZE

LNB autoritātīvā DB sastāv no Personvārdu / nosaukumu autoritātīvās loģiskās DB un Priekšmetu loģiskās DB un tiek veidota BIS ALEPH 500.

Personvārdu / nosaukumu autoritātīvie ieraksti tiek veidoti individuālo autoru vai personu, institucionālo autoru jeb institūciju (arī pasākumu) nosaukumu un unificēto nosaukumu aprakstgalvām un papildaprakstiem (šobrīd izveidoti ~ 107 000 autoritātīvie ieraksti). Tos veido saskaņā ar AACR2¹² un MARC 21 Autoritātīvo ierakstu formātu, kas nosaka principus, kā tiek veidotas autoritātīvo ierakstu aprakstgalvas un autoritātīvais ieraksts. Ir pieņemtas atkāpes no AACR2, kas saistītas ar valodu un rakstību, piemēram, atsevišķos gadījumos, kad noteikumos tiek dota priekšroka angļu valodai, LNB kā katalogizācijas aģentūra dod priekšroku latviešu valodai. Kirilica tiek lietota ierakstos un netiek transliterēta (to nodrošina ALEPH 500 atbalsts UNICODE (UTF-8)).

Personvārdu / nosaukumu loģiskā autoritātīvā DB tiek veidota resursu katalogizēšanas procesa gaitā, sākot no 1996. gada. Tās pamatā bija aptuveni 27000 autoritātīvie ieraksti, kurus LNB katalogizētāji izveidoja no 1996. līdz 1999. gadam, strādājot ar BIS VTLS Katalogizācijas moduli. 2000. gadā, sākot autoritātīvās DB veidošanu sistēmā ALEPH 500, šie ieraksti tika konvertēti uz BIS ALEPH. Personvārdu / nosaukumu autoritātīvā DB tiek veidota centralizēti - to veido LNB katalogizētāji, bet izmanto visi Valsts nozīmes bibliotēku kopkataloga katalogizētāji, iekopējot autoritātīvās aprakstgalvas savos bibliogrāfiskajos ierakstos. Šīs DB piedāvātās iespējas var izmantot visi kopkataloga lietotāji informācijas izguves procesā, meklējot ar dažādi formulētiem personvārdiem, institūciju, pasākumu nosaukumiem un unificētajiem nosaukumiem.

Personvārdu/ nosaukumu autoritātīvo ierakstu piemēri:

Sistēmas nr.	000008507
Aprakstgalva	Jānis Pāvils II, pāvests, 1920-2005
Norāde	Jan Paweł, II, pāvests, 1920-2005
Norāde	John Paul II, pāvests, 1920-2005
Norāde	Wojtyła, Karol, 1920-2005
Norāde	Wojtyła, Karol, 1920-2005
Norāde	Vojtila, Karols, 1920-2005
Norāde	Иоанн Павел II, пāvests, 1920-2005
Norāde	Войтыла, Кароль, 1920-2005

¹² AACR2-Anglo-American Cataloguing Rules-Angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumi, 2. izdevums

Sistēmas nr.	000095681
Norāde	Raina Literatūras un mākslas vēstures muzejs
Norāde	Jāņa Raina Literatūras un mākslas vēstures muzejs
Norāde	Literatūras un mākslas vēstures muzejs, J. Raina
Agrākais nos.	J. Raina Valsts literatūras muzejs
Vēlākais nos.	Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs
Bio./Hist. Data	Nosaukums no 1964. līdz 2001. gadam

Sistēmas nr.	000048506
Aprakstgalva	Konference un izstāde "Frančaizings Baltijā 2004" (2004 : Rīga, Latvija)
Norāde	Frančaizings Baltijā 2004, konference un izstāde (2004 : Rīga, Latvija)
Norāde	Conference & Exhibition "Franchising in the Baltics 2004" (2004 : Rīga, Latvija)
Norāde	Franchising in the Baltics 2004, Conference & Exhibition (2004 : Rīga, Latvija)

Sistēmas nr.	000023327
Aprakstgalva	Latvijas Nacionālās bibliotēkas avotu pārspiešanas sērija "Fontes"
Norāde	Avotu pārspiešanas sērija "Fontes"
Norāde	Fontes
Norāde	Collection "Fontes"

Bibliotēkas, kuras pašlaik veido Valsts nozīmes bibliotēku kopkatalogu, ir Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālā bibliotēka, Latvijas Universitātes bibliotēka, Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēka, Latvijas Medicīnas bibliotēka, Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka, Latvijas Policijas akadēmijas Fundamentālās bibliotēka, Latvijas Kultūras akadēmijas bibliotēka. Šo bibliotēku katalogizētāji, veidojot ierakstus MARC 21 bibliogrāfiskā ieraksta formāta laukos, kas ir pakļauti autoritatīvajai kontrolei, iekopē autoritatīvo aprakstgalvu no autoritatīvās DB. Ja autoritatīvajā datubāzē šāds ieraksts vēl nav izveidots, katalogizētāji ieraksta aprakstgalvu bibliogrāfiskajā datubāzē atbilstoši katalogizācijas noteikumiem. LNB Katalogizācijas nodaļas

darbinieks katru dienu atlasa tās personvārdu / nosaukumu aprakstgalvas, kurām nav vēl izveidots autoritatīvais ieraksts, un izveido sarakstu. Pakāpeniski tiek izveidoti nepieciešamie autoritatīvie ieraksti. Prioritārā kārtībā tiek veidoti individuālo autoru vai personu autoritatīvie ieraksti, kas nepieciešami Latvijā izdoto izdevumu bibliogrāfiskajai aprakstīšanai. Personvārdu / nosaukumu autoritatīvos ierakstus izmanto arī kā priekšmetus, ja personvārds vai nosaukums ir resursa temats. Tādos gadījumos LNB priekšmetotāji iekopē atbilstošo autoritatīvo aprakstgalvu no personvārdu/ nosaukumu loģiskās DB. Ja autoritatīvajā DB šāds ieraksts vēl nav izveidots, priekšmetotāji ieraksta aprakstgalvu bibliogrāfiskajā datubāzē atbilstoši katalogizācijas noteikumiem.

LNB atbilstoši sava krājuma tematiskajam profilam veido universāla satura priekšmetu autoritatīvo DB. Tās pamatā ir ASV Kongresa bibliotēkas Priekšmetu saraksts (LCSH¹³) - universāla satura priekšmetu sistēma ar augstu detalizācijas līmeni, kas veic arī tezaura funkcijas un kuru izmanto daudzu pasaules valstu bibliotēkās un kopkatalogos. LNB adaptē LCSH priekšmetus latviešu valodā, ievērojot latviešu dabiskās valodas likumības un nozaru terminoloģiju. Atbilstoši latviešu valodai tiek veidotas ekvivalentās attiecības (norādes) un novērsta homonīmija. LNB pilnībā ievēro Kongresa bibliotēkas priekšmeta sistēmas uzbūves likumības – hierarhiskās, asociatīvās attiecības un sintaksi. Kaut arī atsevišķos gadījumos informatīvās piezīmes tiek veidotas atbilstoši latviešu valodai, kopumā LNB saglabā LCSH informatīvo norāžu struktūru un saturu.

Pašlaik LNB priekšmetu datubāzē ir ~ 22 000 priekšmetu, galvenokārt tematisko un ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvie ieraksti. Autoritatīvajā ieraksta priekšmeta aprakstgalva ir latviešu valodā. Autoritatīvais ieraksts var saturēt sinonīmus un citus ar autoritatīvo priekšmetu aprakstgalvu saistītus vārdus, kā arī norādes uz plašākiem vai šaurākiem terminiem attiecībā pret priekšmeta aprakstgalvu. Tā kā priekšmetu autoritatīvajos ierakstos tiek iekļautas ASV Kongresa bibliotēkas priekšmetu aprakstgalvas, tad tiek nodrošināta arī datu tūlītēja starptautiska izguve, kā arī starptautiska datu apmaiņa.

LNB priekšmetu un ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvo ierakstu piemēri:

Sistēmas nr.	000055309
<u>Aprakstgalva</u>	<u>Profesionālā izglītība</u>
Kompleksā norāde	sk. arī Apmācība aiz personu grupām, piem., Tulki-Apmācība; Darbinieki-Apmācība
Kompleksā norāde	sk. arī vārdkopās, piem., Policistu apmācība
<u>Norāde</u>	<u>Izglītība, profesionālā</u>
<u>Norāde</u>	<u>Vidējā profesionālā izglītība</u>
<u>Norāde</u>	<u>Professional education</u>
<u>Plašāks termins</u>	<u>Izglītība</u>
<u>Plašāks</u>	<u>Karjeras izglītība</u>

¹³ LCSH -Library of Congress Subject Headings

<u>termins</u>	
<u>Šaurāks termins</u>	Medicīnas izglītība
<u>Šaurāks termins</u>	<u>Arodizglītība</u>
<u>Šaurāks termins</u>	Profesionālās izglītības iestāžu absolventi
<u>Šaurāks termins</u>	<u>Bibliotekārā izglītība</u>
<u>Sk. arī</u>	Tehniskā izglītība
Public Note: Šeit apkopoti darbi par izglītību, kas praktiski un teorētiski sagatavo darbībai noteiktā profesijā. Darbus par profesionālo izglītību, kuru iegūst augstākās izglītības iestādēs, sk. Izglītība, augstākā	

<u>Sistēmas nr.</u>	000050254
<u>Aprakstgalva</u>	Austrumi
<u>Norāde</u>	Orient
<u>Norāde</u>	Восток
<u>Plašāks termins</u>	<u>Āzija</u>
<u>Šaurāks termins</u>	<u>Dienvidaustrumu Āzija</u>
<u>Šaurāks termins</u>	Dienvidāzija
<u>Šaurāks termins</u>	<u>Vidējie Austrumi</u>
<u>Šaurāks termins</u>	Austrumāzija

LNB priekšmetu DB tiek izmantota šādiem procesiem: bibliogrāfisko ierakstu izveidei e-katalogā, bibliogrāfisko ierakstu rediģēšanai, meklēšanai e-kataloga bibliogrāfiskajā datubāzē.

Šo DB Nacionālā bibliotēka izmanto sava krājuma resursu priekšmētošanai, iekopējot priekšmetu autoritatīvās aprakstgalvas no autoritatīvās DB bibliogrāfiskās DB ierakstu atbilstošajos 65X MARC laukos ar indikatoru 4 un pievienojot brīvi pievienojamās apakšiedaļas no saraksta „Brīvi pievienojamās apakšiedaļas: Alfabētiskais rādītājs”.¹⁴ Sasaistot

¹⁴ Piekluve- <http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/standarti/vadlinijas>

autoritatīvo ierakstu ar bibliogrāfisko ierakstu, bibliogrāfiskais ieraksts satur autoritatīvo priekšmeta aprakstgalvu un bibliogrāfiskais ieraksts ir pieejams meklēšanā un pārlūkošanā e-katalogā gan pēc autoritatīvās priekšmeta aprakstgalvas, gan pēc sinonīmiem un oriģinālajām LCSH aprakstgalvām angļu valodā, kuras satur priekšmeta autoritatīvais ieraksts. Lietotājam tiek piedāvātas meklēšanas iespējas ar plašāku, šaurāku vai asociatīvu terminu priekšmeta aprakstgalvām.

SADARBĪBA AUTORITATĪVĀS DATUBĀZES IZMANTOŠANĀ LNB

LNB tāpat kā citās bibliotēkās tiek veidotas dažādas bibliotēkā pieejamu resursu DB, kurās uzkrātā informācija atšķiras gan pēc resursa, gan bibliogrāfiskās apstrādes veida. Lietotājam, lai varētu iepazīties ar interesējošo tematu, nepieciešams apskatīt katru DB atsevišķi. Ideālā gadījumā lietotājs ar vienā veidā formulētu vaicājumu var atrast sev nepieciešamo informāciju visās bibliotēkas datubāzēs.

Lai to nodrošinātu, atsevišķās DB ierakstiem jābūt autoritatīvi kontrolētiem. Autoritatīvos ierakstus LNB veido centralizēti Kataloģizācijas nodaļā, sadarbojoties ar speciālo krājumu un datubāzu struktūrvienībām. Tikai šādas sadarbības rezultātā iespējama efektīva autoritatīvās DB attīstība, jo tiek apvienotas Kataloģizācijas nodaļas darbinieku zināšanas autoritatīvo ierakstu izveidē un DB uzturēšanā ar attiecīgā resursa veida speciālistu zināšanām attiecīgajā nozarē un lietotāju informacionālajās vajadzībās. Pēdējos gados sadarbība autoritatīvās DB izmantošanā ir paplašinājusies. Iezīmējas divi galvenie darbības virzieni, kuri izriet no autoritatīvās DB struktūras – personvārdu / nosaukumu un priekšmetu loģisko DB izveides specifikas. Sadarbībā ar speciālo krājumu un DB struktūrvienībām tiek veidoti gan personvārdu / nosaukumu, gan priekšmetu autoritatīvie ieraksti.

Veidojot LCSH atbilstošus priekšmetu autoritatīvos ierakstus, visvairāk darba tiek ieguldīts amerikāņu angļu valodas un latviešu valodas terminu savstarpējās atbilstības noteikšanā. Nereti nākas saskarties ar abu valodu leksiski semantiskās struktūras nesavienojamību. Darbs ar ierakstiem LNB speciālajiem krājumiem un DB sniedz jaunu pieredzi un nes jaunus izaicinājumus. Tomēr laika gaitā ir iegūta pārliecība, ka priekšmetu loģiskā DB spēj nodrošināt tematisku izguvi un starptautisku piekļuvi visam LNB krājumam, un adaptējot LCSH var veidot priekšmetu autoritatīvos ierakstus, kas ļauj nodrošināt tematisko meklēšanu dažādās LNB datubāzēs un piekļuvi dažādiem resursiem.

AUTORITATĪVIE IERAKSTI SPECIĀLO KRĀJUMU BIBLIOGRĀFISKAJIEM IERAKSTIEM

Informācijai, ko attālināts lietotājs izgūst ar savu vaicājumu no LNB e-kataloga, jāatspoguļo LNB krājuma daudzveidība, t.i., šajā informācijā jābūt ietvertiem resursiem no maksimāli daudziem speciālajiem krājumiem. Ja e-katalogs to nenodrošina, tad izguve var būt nepilnīga, jo lietotājs var nezināt par viņam nepieciešamās informācijas atrašanos kādā no speciālajiem krājumiem.

Tādēļ, lai veicinātu sava speciālā krājuma izguvi, dažas LNB nodaļas, kas pašas veic savu resursu bibliogrāfisko apstrādi, neraugoties uz šo krājumu specifiskumu, izmanto autoritatīvo DB.

Šo krājumu specifiskums nereti rada situācijas, kad atbilstoša nepieciešamā autoritatīvā ieraksta autoritatīvajā DB nav un Kataloģizācijas nodaļas darbiniekiem tas jāveido tieši speciālā krājuma atspoguļošanai.

LNB Kartogrāfisko izdevumu nodaļas krājums ir viena no lielākajām kartogrāfisko materiālu kolekcijām valstī. Galvenais piekļuves punkts šo materiālu izguvei katalogā ir ģeogrāfiskie nosaukumi. Piešķirot aprakstgalvas krājuma bibliogrāfiskajiem ierakstiem, bieži gadās, ka nepieciešamais ģeogrāfiskais nosaukums autoritatīvajā DB nav atrodams. Nodaļas darbinieki šos nosaukumus apkopo sarakstā un pa e- pastu aizsūta Katalogizācijas nodaļai, kuras darbinieki nepieciešamos autoritatīvos ierakstus izveido. Tādējādi sadarbībā ar Kartogrāfisko izdevumu nodaļu autoritatīvā DB bagātinājusies ar daudziem citos resursu veidos reti sastopamiem ģeogrāfiskajiem nosaukumiem.

Kopš 2006. gada **LNB Reto grāmatu un rokrakstu datubāze** arī ir saistīta ar autoritatīvo DB un personvārdu/ nosaukumu aprakstgalvas šajā datubāzē ir pakļautas autoritatīvajai kontrolei. Tiek domāts par vēl ciešāku sadarbību ar Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas darbiniekiem un par viņu iespējām veidot autoritatīvos ierakstus savas DB personvārdu/ nosaukumu aprakstgalvām, jo materiāli par šīm personām un institūcijām lielākoties ir šīs nodaļas krājumā. 2008. gadā Reto grāmatu un rokrakstu nodaļa uzsāka arī priekšmetošanu, izmantojot autoritatīvo DB. Darbs ir tikai sākuma stadijā, tomēr problēmas, ar kurām nāksies saskarties, jau iezīmējas. Kongresa bibliotēka ir viena no nedaudzajām bibliotēkām, kura priekšmeto retās grāmatas, jo mūsdienās radušās vārdiskās meklējumvalodas grūti izmantojamas reto grāmatu indeksēšanā atšķirīgā jēdzienu traktējuma un terminoloģijas dēļ.

LNB Mūzikas nodaļa ir vienīgā LNB struktūrvienība, kura patstāvīgi veido autoritatīvos ierakstus. Personvārdu/ nosaukumu autoritatīvo ierakstu izveidē šajā nodaļā ir jau uzkrāta zināma pieredze, bet priekšmetu autoritatīvos ierakstus sadarbībā ar Katalogizācijas nodaļas darbiniekiem tā sāka veidot tikai 2008. gadā. Galvenās grūtības, ar kurām jāstopas, aprobējot ASV Kongresa bibliotēkas autoritatīvos ierakstus, ir atšķirīgā sociālā konteksta izraisītās terminu semantiskās atšķirības, kaut jāstopas arī ar gramatikas problēmām. Veidojot mūzikas tematikas autoritatīvos ierakstus bieži dominē tieši pēdējās.

AUTORITATĪVIE IERAKSTI NACIONĀLĀS BIBLIOGRĀFIJAS DATUBĀZĒS

LNB Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāze kopš 2006. gada ir saistīta ar LNB autoritatīvo DB un personvārdu/ nosaukumu un priekšmetu aprakstgalvas šajā datubāzē ir pakļautas autoritatīvajai kontrolei. Nodaļas darbiniekiem jāstrādā ar retrokonversijas rezultātā iegūto bibliogrāfisko ierakstu aprakstgalvu redakciju, nākotnē jāiesaistās nacionālo personvārdu/ nosaukumu autoritatīvo ierakstu veidošanā.

LNB sākusī darbu pie autoritatīvās kontroles nodrošināšanas bibliogrāfiskajiem ierakstiem **Nacionālās analītikas datubāzē** un Letikas ierakstiem LNB Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāzē. Tā kā Nacionālās analītikas (Latvijā izdoto turpinājumizdevumu: laikrakstu, žurnālu, biļetenu, rakstu krājumu u.c. rakstu) DB un autoritatīvā DB līdz 2008. gadam nebija saistītas, Nacionālās analītikas darbinieki veidoja savus personu, institūciju, pasākumu un atslēgvārdu sarakstus. Atrisinot DB sasaistes tehniskās problēmas, 2008. gada sākumā tika uzsākts darbs pie autoritatīvi kontrolētu institūciju un priekšmeta aprakstgalvu pievienošanu ierakstiem. Personvārdi Nacionālās analītikas datubāzē pagaidām netiek autoritatīvi kontrolēti. 2009. gadā arī Letikas nodaļas darbinieki saviem bibliogrāfiskajiem ierakstiem sāka pievienot kontrolētus priekšmetus un personvārdus/ nosaukumus. Tā kā priekšmetošana šajā nodaļā uzsākta pavisam nesen, problēmas, ar kurām nākotnē nāksies saskarties, vēl tikai tiek apzinātas.

Kongresa bibliotēkas priekšmetu sistēma paredzēta un ilgstoši izmantota galvenokārt grāmatu priekšmetošanai un tās izmantošana turpinājumiem rakstu tematiskā izgūvē ir vēl nebijis gadījums šīs priekšmetu valodas pielietojumā. Tā kā Kongresa bibliotēkas Priekšmetošanas rokasgrāmatā nav aplūkota šāda veida materiālu priekšmetošana, aprakstgalvu piešķiršanas politika un metodika bija jāizstrādā Nacionālās analītikas un Kataloģizācijas nodaļas darbiniekiem pašu spēkiem. Tā kā grāmatas un raksti pēc temata detalizācijas un materiāla izklāsta veida ievērojami atšķiras, grūtības sagādāja daudzu metodisku lēmumu pieņemšana, galvenokārt par indeksēšanas dziļumu, papildierakstu piešķiršanu, formas un hronoloģisko apakšsadaļu lietojumu, apakšsadaļu kodējumu u.tml. jautājumiem. Metodika veidojās un darba gaitā vēl turpina attīstīties empīriski. Darba lielā apjoma dēļ metodiskie lēmumi rakstveidā vēl līdz šim nav apkopoti, kaut gan tā ir unikāla pieredze un nepieciešama priekšmetošanas metodikas uzturēšanai un redakcionālu procesu veikšanai.

Rakstos presē bieži tiek apskatīts kāds šauras nozīmes temats, par kuru monogrāfija var arī nebūt uzrakstīta. Šī iemesla dēļ pastāvēja bažas atrast šādiem tematiem atbilstošu priekšmetu Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā. Kaut arī daudzi gadījumi prasīja ievērojamu darbu un laika patēriņu, meklējumu rezultāti gandrīz vienmēr izrādījās pozitīvi. Tas izskaidrojams ar Kongresa bibliotēkas priekšmetu sistēmas plašo tematisko aptvērumu un augsto detalizācijas līmeni, kas veidojies liela universāla satura krājuma vajadzībām vairāk kā simts gadu ilgā laika periodā. Katrai aprakstgalvai, kas nav priekšmetu autoritatīvajā datubāzē un ir nepieciešama piešķiršanai analītiskajiem ierakstiem, Kataloģizācijas nodaļa veido autoritatīvo ierakstu. Tāpat tiek veidoti tikai analītiskajiem ierakstiem nepieciešamie institūciju nosaukumu autoritatīvie ieraksti.

Analītikas datubāzei veidoto autoritatīvo ierakstu piemēri:

Sistēmas nr.	000128279
Aprakstgalva	Videonovērošana
Norāde	Sistēmas, videonovērošanas
Norāde	Videonovērošanas sistēmas
Norāde	Television in security systems
Plašāks termins	Drošības sistēmas

Sistēmas nr.	000127905
Aprakstgalva	Valmieras Vājdzirdīgo bērnu internātpamatskola-attīstības centrs
Norāde	Valmieras Vājdzirdīgo bērnu internātskola – attīstības centrs
Agrākais nos.	Valmieras Vājdzirdīgo bērnu internātskola
Bio./Hist. Data	Nosaukums no 1998. g.

SADARBĪBA AUTORITĀTĪVO DATU IZMANTOŠANĀ LATVIJAS NACIONĀLAJĀ DIGITĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ "LETONICA"

Digitalizācijas projektam *Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka "Letonica"*, kurā LNB piedalās kopš 2006. gada un kura mērķis ir nodrošināt LNB un citu radniecīgu iestāžu krājumu digitalizāciju, padarot tos pieejamus internetā, tiek strādāts pie vienotiem digitālo objektu apstrādes, t.i. aprakstošo metadatu (metadatu shēmas) izveides principiem, kuru pamatā ir *Dublin Core* metadatu standarts un Eiropas Digitālās bibliotēkas vadlīnijas.

Aprakstošie metadati ir svarīga katras digitālās bibliotēkas sastāvdaļa. Šos metadatus parasti pievieno cilvēki un tie raksturo digitālā objekta saturu, izcelsmi un kontekstu.

Aprakstošie metadati nodrošina ērtu un kvalitatīvu, uz konkrētiem metadatu elementiem pamatotu digitālo objektu atrašanu (meklēšanu). Aprakstošie metadati tiek pievienoti jebkura tipa digitālajiem objektiem (tekstiem, fotogrāfijām, kartēm, video, audio...), izmantojot starptautiski atzītu metadatu shēmu. Tā ietver metadatu elementus (sauktus arī par laukiem), piemēram: Nosaukums, Autors, Izdevējs, Datējums, Apjoms, Identifikators u.c. Metadatu elementu saturs tiek aizpildīts, ievērojot starptautiski atzītus standartus un metodiku. Tā kā atbilstoši standartam „Dublin Core Metadata Element Set” metadatu elementi - Autors, Līdzautors, Priekšmets, - lai būtiski uzlabotu meklēšanas rezultātus, tiek aizpildīti, izmantojot kontrolētas vārdnīcas, tika nolemts šos elementus aizpildīt, izmantojot LNB veidoto autoritatīvo DB.

Šī lēmuma rezultātā personvārdus, institūciju un ģeogrāfiskos nosaukumus, kā arī priekšmetus metadatu ierakstos pievieno, precizējot uzrādāmās vērtības formu LNB autoritatīvajā DB. Ja minētajā datubāzē atbilstošā vērtība nav atrodamā, to ieraksta atbilstoši AACR2, bet priekšmetus - atbilstoši LNB priekšmetošanas metodikai. Pašlaik, atbilstoši LNB priekšmetošanas metodikai, tiek izstrādāta atsevišķu digitālo objektu tipu (kartes, fotogrāfijas u.tml.) priekšmetošanas metodika. Šobrīd, veidojot metadatu ierakstus digitālo objektu pārvaldes sistēmā Fedora/ Fez, metadatu veidotāji elementā „priekšmets” pievieno vērtības no LNB priekšmetu autoritatīvās DB latviešu valodā, tās pārbauda metadatu redaktors, pievienojot arī atbilstošus priekšmetus angļu valodā (LCSH). Ja digitālajiem objektiem nepieciešamā priekšmetu aprakstgalva nav priekšmetu autoritatīvajā DB, LNB Kataloģizācijas nodaļas darbinieki veido autoritatīvo ierakstu atbilstoši LCSH.

Latvijas Nacionālajai digitālajai bibliotēkai "Letonica" veidoto autoritatīvo ierakstu piemēri:

Sistēmas nr.	000108222
<u>Aprakstgalva</u>	<u>Kamanas</u>
<u>Norāde</u>	<u>Ragavas</u>
<u>Norāde</u>	<u>Sniega transportlīdzekļi (1)</u>
<u>Norāde</u>	<u>Transportlīdzekļi, sniega (1)</u>
<u>Norāde</u>	<u>Sleighs</u>
<u>Plašāks termins</u>	<u>Transportlīdzekļi</u>

Sistēmas nr.	000109714
<u>Aprakstgalva</u>	<u>Pēcpusdienas tēja</u>
<u>Norāde</u>	<u>Tējas pēcpusdienas</u>
<u>Norāde</u>	<u>Tējas vakari</u>
<u>Norāde</u>	<u>Afternoon teas</u>
<u>Plašāks termins</u>	<u>Viesu uzņemšana</u>

Paredzēts, ka 2009. gada vidū Latvijas Nacionālajā digitālajā bibliotēkā "Letonica" sāks darboties jauna digitālo objektu pārvaldības sistēma (DOM), kurā tiks nodrošināta tieša sasaiste ar LNB autoritatīvo DB.

SADARBĪBA AUTORITATĪVO DATU IZMANTOŠANĀ LATVIJAS VALSTS NOZĪMES KOPKATALOGĀ

Kopš 2005. gada Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka (RTUZZB) aktīvi iesaistījusies LNB veidotās autoritatīvās priekšmetu DB papildināšanā ar tās krājuma saturu atspoguļojošiem terminiem. LNB elektroniski tiek atsūtīti ierosinājumi jaunu priekšmeta aprakstgalvu izveidei, kuri nepieciešami RTUZZB krājuma priekšmetošanai, bet kuru nav autoritatīvajā DB. Tā kā LNB krājuma tematiskais profils ir humanitārās un sociālās zinātnes, tehnikas tematikas resursu, un līdz ar to - arī autoritatīvo ierakstu īpatsvars priekšmetu autoritatīvajā DB ir neliels. Priekšmetu autoritatīvās DB izveidē zināma nozīme ir arī kvantitātei. Jo lielāks ierakstu skaits, jo skaidrāk saskatāmas priekšmetu savstarpējās sakarības un kvalitatīvāk norit jaunu ierakstu izveide. RTUZZB ierosināto priekšmetu pamatā bieži ir tādi avoti un speciālistu konsultācijas, kuras LNB darbiniekiem nav pieejamas. Toties LNB priekšmetotāji labāk orientējas Kongresa bibliotēkas priekšmetu sistēmas likumbās, tādēļ abu bibliotēku sadarbība autoritatīvo ierakstu izveidē ir ļoti veiksmīga. Tas vēlreiz apliecina, cik nozīmīga ir specializācija un nozaru speciālistu iesaistīšana priekšmetu autoritatīvo ierakstu izveidē. Jo vairāk konkrētu nozaru, lietotāju darbības lauku pārzinošu informācijas speciālistu ņemtu dalību autoritatīvās priekšmetu DB izveidē, jo ātrāk un kvalificētāk tiktu risinātas ar terminu semantisko neatbilstību saistītās problēmas.

LNB autoritatīvā DB pēdējos gados attīstījusies gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi. Veidojot autoritatīvos ierakstus Nacionālās analītikas DB, digitālajai bibliotēkai „Letonica”, kartēm, notīm, skaņu ierakstiem, palielinās autoritatīvās DB detalizācija un tematiskais aptvērums, kas, savukārt, atvieglo tās izmantošanu pārlūkmeklēšanā, ļaujot lietotājam vieglāk uztvert priekšmetu sistēmas struktūru un sašaurināt vai paplašināt vaicājuma tematu.

SADARBĪBA AUTORITATĪVO DATU IZMANTOŠANĀ REĢIONĀLAJOS BIBLIOTĒKU KOPKATALOGOS (BIS ALISE)

Līdz ar pāreju uz jauno versiju BIS ALISE 4.0, 2008. gadā arī publicējas un speciālās bibliotēkas, kas strādā BIS ALISE, ir uzsākušas veidot savus autoritatīvos ierakstus. Šobrīd 36 BIS ALISES bibliotēkas savas autoritatīvās DB pamatā veido, lejupielādējot personu, institūciju nosaukumu un priekšmetu (arī ģeogrāfisko nosaukumu) autoritatīvos ierakstus no LNB autoritatīvās DB. Pavisam Latvijas 28 reģiona galvenajās bibliotēkās ir ap 150'000 autoritatīvo ierakstu, no kuriem vidēji 70 % ierakstu, atbilstoši koncepcijai par Vienotu autoritatīvo ierakstu izveides sistēmu Latvijas bibliotēkās, tiek kopēti no centrālās LNB autoritatīvās DB.

Apmēram puse reģiona galveno bibliotēku veic personu un institūciju nosaukumu autoritatīvo ierakstu papildināšanu.¹⁵ Gadījumos, ja LNB autoritatīvajā datubāzē nav atbilstoša ieraksta, vairākas bibliotēkas arī pašas veido personu vai institūciju autoritatīvos ierakstus. Piemēram, Ventspils bibliotēka leņupielādē bibliogrāfiskos ierakstus no LNB Monogrāfiju un turpinājumiizdevumu DB, Valsts nozīmes bibliotēku kopkataloga vai Analītikas datubāzes un kopā ar tiem visus atbilstošos autoritatīvos ierakstus no LNB autoritatīvās DB savā datubāzē. Ja nepieciešamā personvārda autoritatīvā ieraksta LNB datubāzē nav, Ventspils bibliotēkas katalogizētāji paši veido personu autoritatīvos ierakstus savā lokālajā datubāzē. Institūciju un priekšmetu autoritatīvos ierakstus viņi pagaidām vēl neveido.¹⁶ Diemžēl BIS ALISE autoritatīvajās DB pašlaik nedarbojās saistes (skatīt arī) norādes (MARC 21 autoritatīvo ierakstu formāta 5XX lauki). Tas nozīmē, ka lietotāji nevar sameklēt institūciju agrākos vai vēlākos nosaukumus, kā arī netiek nodrošināta palīdzība pārlūkmeklēšanā (lietotājiem nav piekļuves plašāku un šaurāku terminu priekšmetiem). Ar vispārīgo norāžu palīdzību tiek nodrošināta tikai sinonīmijas kontrole. Konceptijas „Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma Latvijas bibliotēkām” sekmīgai īstenošanai BIS ALISE būtu jāatrisina arī jautājums par sinhronizāciju starp BIS ALISE DB un LNB autoritatīvajām DB, lai tiklīdz LNB autoritatīvajā DB parādās jauns autoritatīvs ieraksts, kas nepieciešams BIS ALISES bibliotēkām, tām būtu iespējams to leņupielādēt un arī pārklāt savus autoritatīvos ierakstus.

SADARBĪBA AUTORITATĪVO DATU IZMANTOŠANĀ DAŽĀDĀS ATMIŅAS INSTITŪCIJĀS

2005. gadā LNB Bibliogrāfijas institūta darbinieki kopā ar Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas darbiniekiem piedalījās konceptijas „Sadarbības modelis autoritatīvo ierakstu vienotai meklēšanas sistēmai (arhīvi un bibliotēkas)” izstrādē. Tās mērķis bija, domājot par arhīvu, muzeju un bibliotēku elektroniskajiem kopkatalogiem un vienoto portāla sistēmu nākotnē, nodrošināt tajos vienotu meklēšanu, ko savukārt nodrošina savstarpēji savietojamu autoritatīvo ierakstu veidošana arhīvos, muzejos un bibliotēkās.

Konceptija raksturoja autoritatīvo datu nozīmi resursu apstrādē un meklēšanā e-vidē; aprakstīja autoritatīvo datu izveidi bibliotēkās atbilstoši MARC 21 formātam un Angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumiem, arhīvos – atbilstoši *ISAD(G)*¹⁷ un *ISAAR(CPF)*¹⁸ un, pamatojoties uz šo dokumentu salīdzinošo analīzi un situācijas analīzi Latvijā, aprakstīja ieteikumus turpmākai sadarbībai arhīvu un bibliotēku nozarēs. Tā kā viens no sasaistes elementiem starp arhīvu un bibliotēku resursiem ir bibliotēku resursu autori un arhīvu fondu veidotāji, konceptijas galvenā uzmanība tika pievērsta tieši šiem autoritatīvajiem ierakstiem.

¹⁵ Ziņas iegūtas 2009. g. martā no BIS Alise uzturētājiem

¹⁶ Intervija 2009. g. 11. martā ar Margaritu Marcinkēviču- Ventspils bibliotēkas Galvenās bibliotēkas direktori

¹⁷ ISAD (G)-Vispārīgais starptautiskais arhīviskā apraksta standarts

¹⁸ ISAAR(CPF)- Starptautiskais standarts arhīviskajiem autoritatīvajiem ierakstiem (International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families)

Tika secināts, ka lielākās atšķirības starp arhīvu un bibliotēku autoritatīvajiem ierakstiem ir :

- konteksta informācijas lomai tajos (arhīvu autoritatīvajos ierakstos tai ir noteicošā loma; bibliotēkām tas ir svarīgi tik lielā mērā, cik konteksta ziņas nepieciešamas piekļuves punktu nodrošināšanai konkrētam izdevumam,
- valodas lietojumā (arhīvos oficiālais nosaukums ir valsts valodā, oficiālais nosaukums oriģinālvalodā tiek rakstīts kā paralēlais nosaukums, bibliotēkām autoritatīvā ieraksta aprakstgalvu (t.i., galveno piekļuves punktu) veido oriģinālvalodā).

Veicot arhīvos un bibliotēkās autoritatīvo ierakstu veidošanai izmantojamo normatīvdokumentu salīdzinošo analīzi, kā arī salīdzinot MARC 21 autoritatīvo ierakstu laukus un to aizpildi atbilstoši AACR2, LVS 369¹⁹ un ISAAR, tika secināts, ka bibliotēkās lietotie MARC formātā veidotie autoritatīvie ieraksti nav pietiekoši fleksibli, lai tajos iekļautu arhīvu ierakstu informāciju. Arī bibliotēkās izmantotie AACR2, kuru galvenais princips ir atspoguļot dažādās autoru vai institūciju nosaukumu formas atbilstoši bibliotēku krājumos esošajiem konkrētiem izdevumiem, nepieļauj iespēju bibliotēku autoritatīvajos ierakstos vēl iekļaut arhīvos lietojamus personu un institūciju nosaukumu formulējumus.

Tā kā atbilstoši ISAAR arhīvu autoritatīvajos ierakstos iespējams kā elementu iekļaut vēl vienu piekļuves punktu *5.1.4. Citiem noteikumiem atbilstoša nosaukuma forma*, tad arhīvi nākotnē, veidojot savus autoritatīvos ierakstus, tajos varētu iekļaut kā vēl vienu piekļuves punktu - autoritatīvās personvārdu un institūciju nosaukumu aprakstgalvas no LNB veidotās autoritatīvās DB. Tādējādi nākotnē paredzētajā arhīvu un bibliotēku portālā tiktu nodrošināta vienotas meklēšanas iespēja, meklējot pēc konkrētas personas vai institūcijas nosaukuma dažādajiem formām.²⁰

LNB BI darbinieki ir domājuši arī par iespējamo sadarbību ar muzejiem. Digitālās bibliotēkās "Letonica" Hierarhiskās meklēšanas darba grupas sēdē (2008. 01. 07.) tika izskatīts jautājums par muzeju nozares standarta ISO 21127:2006 (CIDOC CRM)²¹ izmantošanas iespējām digitālajā bibliotēkā un iespējamo sadarbību ar muzejiem. Tika secināts, ka šo standartu kopumā var uztvert kā metodiku ontoloģijas veidošanai muzeju nozarē. Tajā nav ietverts konkrēts konceptu/jēdzienu saraksts (piemērs salīdzināšanai – ASV Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts), bet sniegta klašu hierarhijas struktūra, kas jāievēro ontoloģijas veidotājiem. Ja Latvijas muzeji nākotnē veidos uz CIDOC CRM balstītu ontoloģiju, būs iespējama kartēšana starp bibliotēku priekšmetiem un muzeju klasifikāciju. Tomēr jāņem vērā apstākļi, ka bibliotēkā izmantotie jēdzieni ir ar plašāku nozīmi, nekā muzejos lietotie (piemēram, muzejā – „Sudraba kauss”, bibliotēkā – „Sudraba izstrādājumi--Latvija”).

¹⁹ Latvijas Standarts LVS 369:2004 "Arhīviskais apraksts. Vispārīgie principi"

²⁰ Sadarbības modelis autoritatīvo ierakstu vienotai meklēšanas sistēmai (arhīvi un bibliotēkas) [nepublicēts materiāls]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Bibliogrāfijas institūts, Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija. Rīga, 2005.

²¹ CIDOC CRM- International Council of Museums Conceptual Reference Model

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA AUTORITĀTĪVO DATU IZMANTOŠANĀ

LCSH ir pasaulē augstu novērtēta priekšmetu valoda, galvenokārt tādēļ, ka, būdama universāla satura, pilda arī tezaura funkcijas un izceļas ar augstu detalizācijas līmeni. Minēto iemeslu dēļ LCSH lieto daudzu pasaules valstu bibliotēkās ne tikai angļu valodā runājošās valstīs (piem., Lielbritānijā, Kanādā), bet arī Portugālē, Brazīlijā un pat Irānā. Arī neatkarību atguvušās Austrumeiropas valstīs (piemēram, Čehija un Lietuva), šī priekšmetu valoda kļuvusi par pamatu nacionālo priekšmetu valodu izveidē. Kongresa bibliotēkas priekšmetu valodu izmanto kā vienotu meklējumvalodu starptautiskās bibliotēkārās informācijas izguves sistēmās, piemēram, RAMEAU (Repertoire d'Autorite-Matiere Encyclopedique et Alphabetique Unifie), kuras lietotāji ir bibliotēkas Francijā, Beļģijā un Šveicē.

Tas, ka LNB autoritatīvie priekšmetu ieraksti satur LCSH oriģinālās aprakstgalvas angļu valodā, nodrošina iespēju gan LNB izmantot priekšmetus citu valstu bibliotēku veidotajos bibliogrāfiskajos ierakstos, gan citi tādā pašā veidā var izmantot LNB veidotos.

LNB analizē citu bibliotēku priekšmetu autoritatīvos ierakstus, veidojot savējos. Visbiežāk tiek izmantoti Lietuvas M. Mažvida Nacionālās bibliotēkas ieraksti, jo gan valodu radniecība, gan sociālie faktori, kas nosaka terminu veidošanos Latvijā un Lietuvā, ir līdzīgi.

2007. gadā LNB veidotos bibliogrāfiskos ierakstus vērtēja un par kvalitātes kritērijiem atbilstoši un leļupielādei izmantojamiem atzina ASV Kongresa bibliotēkas speciālisti. Vienlaikus ar atbilstības pārbaudi AACR2 un MARC21, tika vērtēta arī LNB piešķirto priekšmetu atbilstība LCSH un priekšmetošanas kvalitāte. Kongresa bibliotēkai jāturpina darbs ar saviem autoritatīvajiem datiem, bet jau izmantojot LNB sniegto informāciju, pie kuras pieder arī agrāk izveidoto aprakstgalvu krievu valodā pārveidošana latviešu valodas formā.²² Tagad LNB veidotos ierakstus var redzēt ne tikai Kongresa bibliotēkas –e katalogā, bet arī citās bibliotēkās Lielbritānijā, Kanādā u.c. Kongresa bibliotēka, izmantojot LNB autoritatīvo DB, šiem ierakstiem ir pievienojusi priekšmetus angļu valodā.

Mūsdienu informacionālajā telpā bibliotēku autoritatīvo ierakstu loma arvien pieaug un tiem jāklūst par tādu informācijas vienotas izguves instrumentu, kuram nepastāv reģionālas, institucionālas un lingvistiskas robežas. To var sasniegt tikai sadarbojoties, jo autoritatīvie ieraksti ir gan sadarbības mērķis, gan līdzeklis.

Bibliogrāfiskās norādes.

1. ASV Kongresa bibliotēka izmanto Latvijas bibliotēku kataloga ierakstus : paziņojums 2007.g. 27.sept. Tulk. Laimdota Prūse. Bibliotēku Pasaule, Nr.41, 2008, 75.lpp. ISSN 1407-6799. Pārpubl. no izd. „Library of Congress Cataloging Newsline” 2007.g. Vol. 15, Nr. 3 October. ISSN 1066-8829

²² ASV Kongresa bibliotēka izmanto Latvijas bibliotēku kataloga ierakstus : paziņojums 2007.g. 27.sept. Tulk. Laimdota Prūse. Bibliotēku Pasaule, Nr.41, 2008, 75.lpp. ISSN 1407-6799. Pārpubl. no izd. „Library of Congress Cataloging Newsline” 2007.g. Vol. 15, Nr. 3 October. ISSN 1066-8829

2. Cristán, A.L. Virtual International Authority File, Update 2008. SCATNews : Newsletter of the Standing Committee of the IFLA Cataloguing Section [tiešsaiste]. Nr. 30, 2008, dec. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.ifla.org/VII/s13/scatn/SCATNews30.pdf>.
3. Sadarbības modelis autoritatīvo ierakstu vienotai meklēšanas sistēmai (arhīvi un bibliotēkas) [nepublicēts materiāls]. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Bibliogrāfijas institūts, Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija. Rīga, 2005.
4. Tillett, Barbara B. A Review of the Feasibility of an International Standard Authority Data Number (ISADN) [tiešsaiste]. Prepared for the IFLA Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records. 2008. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.ifla.org/VII/d4/franar-numbering-paper.pdf>
5. Tillett, Barbara B., Harper, Corey A. Library of Congress controlled vocabularies, the Virtual International Authority File, and their application to the Semantic Web. WORLD LIBRARY AND INFORMATION CONGRESS: 73RD IFLA GENERAL CONFERENCE AND COUNCIL 19-23 August 2007, Durban, South Africa [tiešsaiste]. [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: http://www.ifla.org/IV/ifla73/papers/147-Tillet_Harper-en.pdf.
6. Valsts vienotā bibliotēku portāla sistēmas darbības koncepcija [tiešsaiste] : Versija 1.05f. Rīga, 2004 [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/VBPKoncepcija.pdf>.
7. Vienota autoritatīvo ierakstu izveides sistēma Latvijas bibliotēkām [tiešsaiste] : koncepcija. Rīga, 2005 [skatīts 2009.g. 31. martā]. Piekļuve: <http://www.kis.gov.lv/attach/koncepcija-autoritativie-06022006.pdf>.

Summary. Authority records provide for accuracy of bibliographic information during its processing and retrieval. It reduces the quantity of processes and costs. The authority records created following international standards are usable nationally and internationally. They can serve as the bases for information exchange among memory institutions and can be used for the creation of Semantic Web.

Cataloguing division is responsible for the creation of authority records in the National Library of Latvia (NLL). It cooperates with the special collections and the managers of NLL databases.

The digital library of NLL "Letonica" uses the authority records of NLL as metadata elements. The authority database is enriched by the authority records created for various kinds of resources, databases and collections, for example, for the collection of the Scientific Library of Riga Technical University.

Regional union catalogues in Latvia have also started using NLL authority records.

The cooperation model of NLL and archive community envisages the inclusion of NLL authority records into the authority file of archives, and the cooperation with museums' community has been discussed as well.

The authority records of NLL based on the Library of Congress Subject Headings provides the international cooperation in data exchange and retrieval.